

Jaarverslag 2008
van de Snuiftabak- en Specerijenmolens
"De Ster" en "De Lelie"
en
Stichting De Kralingse Snuif en Specerijen Compagnie
De Ster en De Lelie

Inleiding

Het is ons een genoegen u ook dit jaar weer een gecombineerd jaarverslag te kunnen aanbieden over het reilen en zeilen van de molens aan de Kralingse Plas en de Stichting de Kralingse Snuif en Specerijen Compagnie De Ster en De Lelie.

Silvo BV en Lippoel Leaf BV sponsorde ons ook dit jaar weer met giften in natura.

Het onderzoek naar de historische snuiftabakfabricage en de experimenten daarvoor, werden ook dit jaar weer op kleine schaal voortgezet.

We ontvingen dit jaar € 2.500,- subsidie wegens onze deelname aan 2007 het jaar van de molens.

Mevrouw H.J. van Beek - Bonjer schonk ons een tabakstrommel en een model van een kerftabakmachine die haar man op 22 maart 1989 als erelid aangeboden kreeg door de Vereniging van de Tabakshandel. Beide stukken vormen een belangrijke uitbreiding van het museum dat wij in molen De Ster gestalte proberen te geven.

Tijdens het bezoek van de directie van Gemeentewerken Rotterdam kregen we een laptop in bruikleen aangeboden deze zal ons apparaat, dat we gebruiken voor presentaties en een power point serie die we op onze "expositiezolder" vertonen, gaan vervangen.

Een woord van dank aan de personen, bedrijven en organisaties die dit alles mede mogelijk hebben gemaakt is hier zeker op z'n plaats.

Wij hopen dat u ook nu weer met genoeg kennis zult nemen van dit jaarverslag.

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	2
DE MAALPLOEG	3
DRAAI- EN MAALACTIVITEITEN	3
ONDERHOUD	5
BIOTOOP	6
BEZOEKERS	7
PUBLICITEIT	7
WEBSITE	7
HET JAAR IN CIJFERS	8
DE GRAFIEKEN	11
DE STICHTING	13

De maalploeg

Ook dit jaar is er weer een wijziging te melden. Ons lid Koos van Strien moest wegens studie zijn lidmaatschap beëindigen.

De samenstelling per 31 december was:

G. van Harrewijen	Mentormolenaar
J. Bes	Vrijwillig molenaar
J. Bakker	Vrijwillig molenaar
B. Batenburg	Vrijwillig molenaar
N. Kemp	Leerling molenaar
H. van Boven	Lid
A. van Strien	Lid

Draai- en maalactiviteiten

Behalve het bezoek tijdens de normale openingstijden, op de tweede zaterdag van de maand en ook wel op donderdag of woensdag als de molens draaien, en de speciale rondleidingen voor groepen die afspraken hadden, zijn de volgende activiteiten het vermelden waard.

Snuiftabakfabricage

Op basis van de door Lippoel Leaf B.V. ter beschikking gestelde tabak produceren we nu een beperkt assortiment snuiftabak, voor het grootste deel gebaseerd op historische recepten. Dit jaar werd het assortiment uitgebreid met de Hollandse Bolongaro en een tabaksvrije snuif Potpourri No 1.

Hollandse Bolongaro is een snuiftabak die oorspronkelijk ontwikkeld werd in het laatste kwart van de 18e eeuw door Jakob Bolongaro in Höchst (Duitsland).

Het Bolongaro paleis, in 1780 gewaardeerd op 2.000.000 gulden is daar nog een herinnering aan.

De Virginia tabak wordt, volgens een recept uit 1883, met toevoeging van salmiak en potas bij kamertemperatuur gedurende minimaal 10 weken gefermenteerd.

De Potpourri No. 1 is gebaseerd op een Duits recept uit ca. 1880. Het wordt daar Buntjes Nießpulver genoemd en bevat naast fijngemalen bloembladeren, kruiden en specerijen.

Dit jaar werd ook een begin gemaakt met de karottenfabricage. Saus voor St. Omer karotten werd gemaakt en de tabak gesausd.

Specerijenmaaldery

Dit jaar is op de kollergang van De Ster weer kaneel gemalen. Dat de geur van deze specerij door het publiek gewaardeerd wordt blijkt wel, want van veel bezoekers horen we bij binnenkomst: "Wat ruikt het hier lekker, is dat kaneel?"

Op beide koppels platte stenen in De Ster werd evenals vorig jaar weer regelmatig piment gemalen.

Op de kollergang in De Lelie werd dit jaar ook piment gemalen. In de kapperij van De Lelie zijn nu bijna alle kuipen gevuld met sereh. Om te zorgen dat we hier weer kunnen stampen zonder alle stof werd de sereh aangevocht met water en zonnebloemolie.

Op de voorraadzolder van De Ster trekt de kleine expositie van Silvo BV over specerijen en de historische banden tussen de molens en dat bedrijf altijd weer aandacht. Dat het merk "De Ster" populair was blijkt wel uit het feit dat nog steeds heel veel mensen de busjes herkennen: "Ja die gebruik ik nog wel".

Een woord van dank aan Silvo BV te Papendrecht is in deze zeker op zijn plaats want zonder hun sponsoring zou het niet mogelijk zijn om de "geur" in de molens te behouden.

De tabaksplantage

Dit jaar hebben we weer rooktabak, *Nicotiana tabaccum*, gekweekt naast molen De Lelie. De bezoekers staan steeds weer verbaasd dat dit gewas hier kan groeien.

Koninginnedag

De molens zijn zoals gebruikelijk, met om en om rood wit blauwe en oranje vlaggen tussen de enden, versierd. Er zijn verder geen activiteiten geweest.

4 en 5 mei

Op 4 mei hebben beide molens van 16 tot 20 uur in de rouw gestaan. Op 5 mei zijn de molens weer mooi gezet, maar nu met afwisselend de nationale driekleur en de groen wit groene vlaggen van de stad Rotterdam tussen de enden.

Nationale Molendag

Hoewel het weer gunstig was, zonnig met een zwak windje uit het oosten bleef het aantal bezoekers dit jaar achter bij de andere jaren zo'n 45 bezoekers werd geschat.

Jeugdvacantiepaspoort

Dit jaar werd niet meegedaan met het jeugdvacantiepaspoort. Reden was de gewijzigde organisatie en de geringe belangstelling in het vorige jaar.

Open Monumentendag

De molens waren dit jaar opgenomen in één van de "sporen" die de organisatie langs de diverse monumenten had uitgezet. Het weer werkte niet echt mee: zwaar bewolkt en een zwak windje dat van west naar noordoost uitruimde. We konden zo'n 35 bezoekers verwelkomen.

17 oktober

Op deze dag werd onze mentor molenaar de heer Van Harrewijen 80 jaar. Ter gelegenheid van deze feestelijke gebeurtenis werden de molens mooi gezet.

Onderhoud

Het onderhoud aan de molens valt grofweg gesproken in twee delen uiteen. Het groot onderhoud, uitgevoerd door vaklieden, hierbij moet gedacht worden aan molenmakerswerk, schilderwerk en dergelijke en het routinematig onderhoud, dat door de molenaars wordt uitgevoerd.

Groot onderhoud

Dit jaar werden de werkzaamheden in het kader van de BRIM op beide molens uitgevoerd. Ook moest de molenmaker de strijkers van beide kollergangen herstellen, nadat deze tijdens het aflaten van het maalgoed in het ongereede geraakt waren. Het rietdek werd gecontroleerd en waar nodig hersteld.

De Lelie kreeg een nieuwe balie.

Ramen, goten en deuren van de Ster werden gerepareerd en vernieuwd, waarna de molen zijn reguliere schilderbeurt kreeg en de oorspronkelijke kleuren weer hersteld werden.

De nieuwe vlaggenlijnen die voor de molens gemaakt werden waren niet opgewassen tegen de wind, die op de eerste dag van gebruik, Koninginnedag, woei.

Bij de inspectie van de Brandweer werd geconstateerd dat de vluchtweg onvoldoende aangegeven was. Deze omissie werd snel verholpen.

Routinematig onderhoud

Ook dit jaar werd het knotten van de bomen op de werf van De Lelie en De Ster weer voortgezet. Beide balies werden behandeld tegen algengroei. De diverse taatsen en lagers werden regelmatig gesmeerd en de kammen gewassen.

De Ster.

Ook dit jaar moesten er weer kaprollen vervangen worden, tevens werd de rollensluis beter gangbaar gemaakt. Voor het zeven van kaneel werd een oude handzeef van nieuw zeefgaas voorzien. De messen van kuip 4 in de kapperij zijn geslepen.

De Lelie.

De kollergang werd verder opgeknapt en afgesteld.

Biotoop

Wat de biotoop van de molens betreft maken we ons ernstig zorgen. Volgens Het Nederlandse Molenbestand krijgt de biotoop van zowel De Ster als De Lelie het cijfer 2 op een schaal van 5. Dit cijfer heeft de volgende definitie:

Bedenkelijk. Grotendeels (270°) ingebouwd of ingegroeid.

-er is rond de molen veel bebouwing die te hoog is. Of er staan teveel bomen;

-slechts bij één bepaalde windrichting kan de molen nog malen.

Als, wat de windvang betreft, een cijfer 3 gegeven zou worden, maar de belevingswaarde is gering, dan komen we in zo'n geval op het cijfer 2.

De belevingswaarde wordt gedefinieerd als 't volgt:

Daarbij wordt erop gelet hoe de molen tegen de lucht afsteekt, hoeveel vrije ruimte hij om zich heen heeft en of de schaal van de omgeving past bij de molen.

Daar deze inschaling alweer enkele jaren geleden heeft plaats gevonden, Het Nederlandse Molenbestand is in 1997 uitgekomen, en sindsdien zijn aan de noordkant van de molens hoogopgaande bomen, zoals eiken, iepen, essen en elzen aangeplant waardoor de situatie op termijn nog verder zal verslechteren.

In het concept voorontwerp bestemmingsplan Kralingse Bos van 2002 werd voor de molens een molenbeschermingszone opgenomen. Dat hield in dat binnen 100 meter rond de molen geen bebouwing of beplanting hoger dan de onderste punt van de wiek mag worden opgericht. Tussen 100 en 400 meter mag de hoogte van de bebouwing/beplanting niet 1/50 hoger zijn dan van de afstand tussen het bouwwerk/beplanting en de molen, gerekend vanaf de onderste punt van de verticaal staande wiek.

In september 2005 werd het voorontwerp ter visie gelegd en hebben wij onze visie kenbaar gemaakt. Het bleek namelijk dat in de voorbijgegangene drie jaren de provincie Zuid Holland de regels voor de molenbeschermingszone heeft aangepast. De 1:50 regel is vervallen en alleen de 1:100 en de 1:30 regel zijn gehandhaafd. Wat dit betekent laat zich uit de bovenstaande tekst afleiden. Verder hebben wij onze zienswijze met betrekking tot de legalisering van de zeilschool en het gebruik van het Karottenfabriekje kenbaar gemaakt.

In 2007 werden de zienswijzen behandeld door de commissie fysieke buitenruimte, recreatie en sport van de gemeente Rotterdam. Geen

van onze zienswijzen werd door de commissie overgenomen.

Dit jaar werd door de werf Kralingen-Crooswijk van Gemeentewerken het bosperceeltje ten zuiden van De Ster geknot.

Bezoekers

Het totaal aantal bezoekers is dit jaar wat verder teruggelopen naar ruim 800. Het is niet duidelijk waardoor deze verdere teruggang veroorzaakt is. Ook is het buitenlands bezoek is wat verder afgenomen. Groepen die vroeger jaarlijks langs kwamen, zoals de Franse school waren dit jaar afwezig. Zo'n kleine 10% van het geschatte bezoek kwam van over de grens. Nederlandse groepen die de molens bezochten waren: een groep dames van de Hervormde Gemeente uit Bleiswijk, een Rotterdamse Peutergroep, bezoekers van Boskalis BV, de Amerikaanse school, het personeel en management van de dienst Gemeentewerken van Rotterdam en een groep Goereese vrijwillige molenaars. Uit het buitenland kwam een groep internationale studenten van de lerarenopleiding van de Hogeschool Rotterdam. Bij het buitenlandse bezoek waren de Amerikanen, mede door de leerlingen van de Amerikaanse school met ca. 4,4% in de meerderheid, gevolgd door de Canadezen, Australiërs en Indiërs. Verder werden er nog 13 andere nationaliteiten genoteerd.

Publiciteit

Behalve de publiciteit voor de Nationale Molen- en Gemalendag en Open Monumentendag werd geen publiciteit gezocht. Wel zijn de molens te vinden op diverse websites voor uitjes.

Website

Sinds 20 augustus 2000 hebben de molens ook een eigen website. Deze is te vinden op het adres:

<http://www.snuifmolens.nl>

We hebben dit jaar, als gevolg van een update van de server van onze provider, onze site vernieuwd. De informatie over de geschiedenis van de molens, de technische gegevens, informatie over snuiftabak en natuurlijk de openingstijden worden vermeld. Ook hebben we een gedeelte gereserveerd voor de prijslijsten van onze producten met de mogelijkheid tot bestellen. Een deel van deze informatie is ook vertaald in het Engels en is te vinden op aparte pagina's.

Onze website werd tot en met 31 december 2008 17.533 maal bezocht. Hiervan kwam 83,4% uit Europa; 12,6% uit Noord-Amerika; 0,7% uit Azië 0,5% uit Australië; 0,5% uit Zuid-Amerika; 0,1% uit Midden-Amerika; 0,1% uit Afrika en van 2,1% kan niet vastgesteld worden uit welk werelddeel. Het merendeel van de bezoeken kwam uit

Nederland: 63,0%, de VS op tweede plaats met 11,6%, verder waren er nog bezoeken uit 83 andere landen.

Het jaar in cijfers

De molens

De Ster	2008	2007	2006	2005	2004
Aantal draaidagen	69	67	74	74	64
Aantal draaiuren	370	342	396	395	349
Tellerstand per 31/12	324525	191691	82911	938952	804694
Aantal omwentelingen	132834	108780	143959	134258	117001

De Lelie	2008	2007	2006	2005	2004
Aantal draaidagen	29	29	39	37	38
Aantal draaiuren	162	154	220	208	211
Tellerstand per 31/12	649614	564170	488434	381798	280671
Aantal omwentelingen	85444	75736	106636	101127	82023

Bezoekers

Land	2008		2007		2006		2005		2004	
	Aantal	Perc.	Aantal	Perc.	Aantal	Perc.	Aantal	Perc.	Aantal	Perc.
Nederland	753	90,3	793	88,3	921	84,0	1173	89,8	1169	89,4
USA	37	4,4	4	0,4	20	1,8	37	2,8	13	1,0
Canada	5	0,6	1	0,1	3	0,3	3	0,2		
Australië	5	0,6	2	0,2			2	0,2		
India	5	0,6							1	0,1
Duitsland	4	0,5	31	3,5	6	0,5			11	0,8
Spanje	4	0,5	11	1,2	9	0,8			8	0,6
Turkije	4	0,5	6	0,7	7	0,6			8	0,6
China	5	0,6			11	1,0				
België	2	0,2	3	0,3	1	0,1				
Afghanistan	2	0,2								
Frankrijk	1	0,1			62	5,7	69	5,3	58	4,4
Engeland	1	0,1	28	3,1	2	0,2	2	0,2	9	0,7
Oostenrijk	1	0,1								
Italië	1	0,1			1	0,1	3	0,2	5	0,4
Portugal	1	0,1	1	0,1	3	0,3			1	0,1
Congo	1	0,1								
Japan					1	0,1			8	0,6
Nieuw Zeeland			2	0,2	2	0,2				
Denemarken			2	0,2						
Rusland			1	0,1						
Zwitserland			1	0,1	1	0,1			5	0,4
Griekenland					1	0,1				
Ierland									5	0,4
Indonesië									2	0,2
Philippijnen									2	0,2
Israel							1	0,1		
Roemenië					1	0,1	2	0,2	3	0,2
Zuid Afrika							6	0,5		
Taiwan					2	0,2				
Singapore					1	0,1	1	0,1		
Hong Kong					2	0,2				
Polen			3	0,3	35	3,2			10	0,8
Servië							2	0,2		
Czechië			2	0,2	1	0,1			2	0,2
Slovenië					1	0,1			2	0,2
Nicaragua									1	0,1
Chili							3	0,2		
Marocco							2	0,2		
Finland					2	0,2				
Gualdeloupe					1	0,1				
Litouwen			2	0,2						
Pakistan			2	0,2						
Totaal buitenland	81	9,7	100	11,7	173	15,8	133	10,2	139	10,6
Totaal	834	100,0	898	100,0	1097	100,0	1306	100,0	1308	100,0

De website

Aantal bezoeken per jaar

Jaar	2008	2007	2006	2005	2004
Aantal	3067	4217	2422	2471	1716

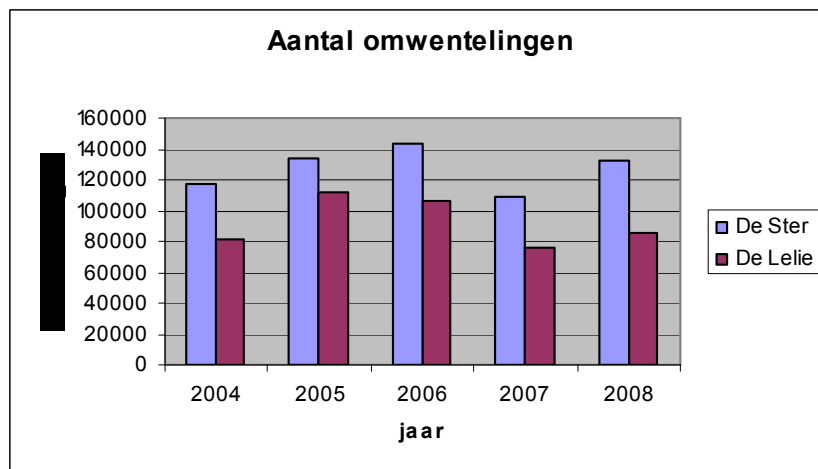
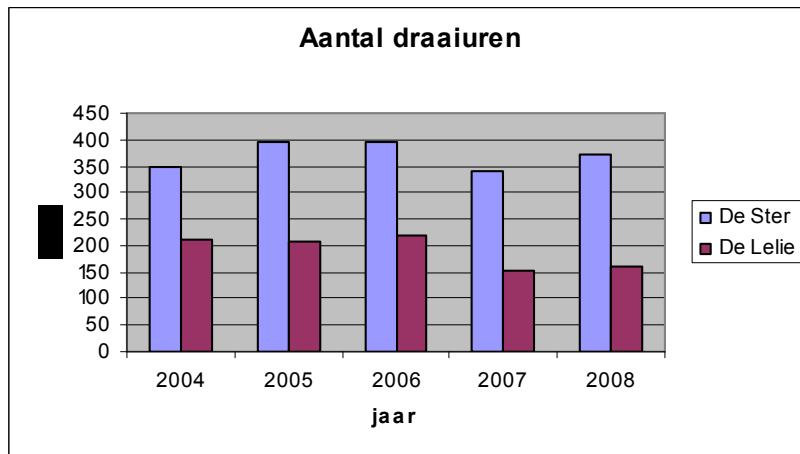
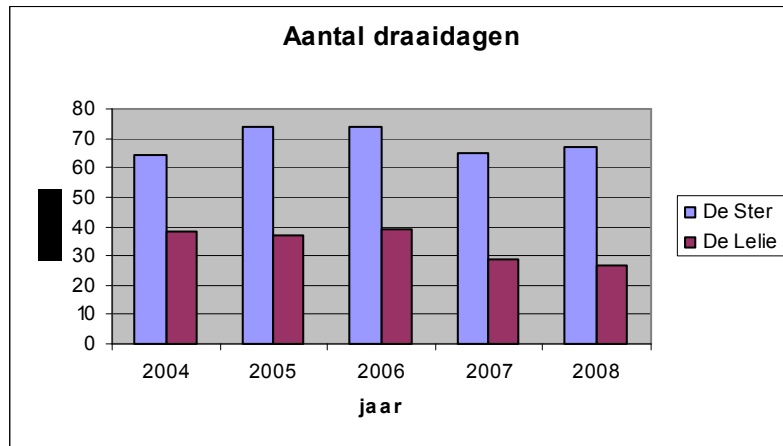
De teruggang van het aantal bezoeken is te verklaren door de al genoemde verandering op de webserver van onze provider.

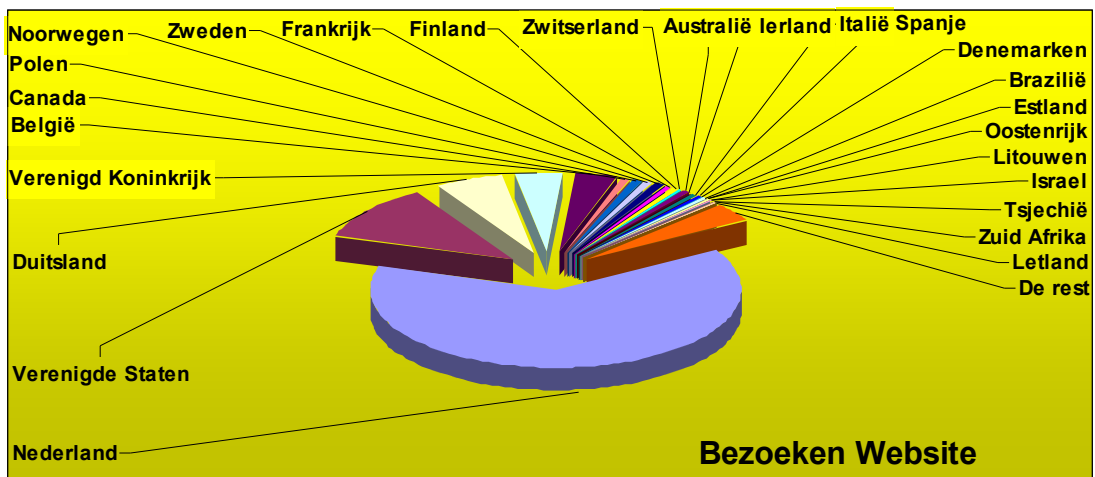
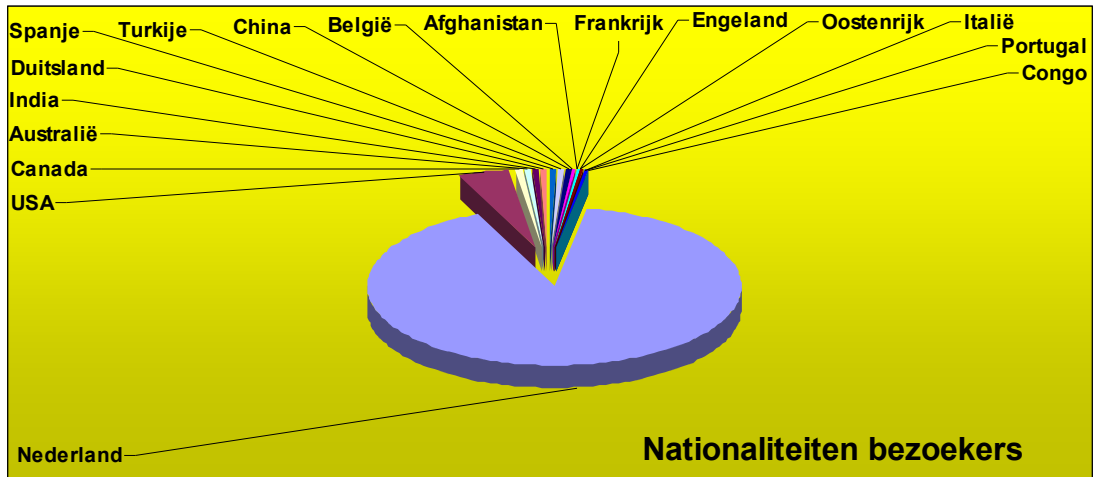
Totaal aantal bezoeken per land

Herkomst	2008		2007		2006		2005		2004	
	Aantal	Perc.	Aantal	Perc.	Aantal	Perc.	Aantal	Perc.	Aantal	Perc.
Nederland	11054	63,0	9192	63,6	6839	66,7	5431	69,4	3783	70,6
Verenigde Staten	2034	11,6	1602	11,1	929	9,1	635	8,2	388	7,2
Duitsland	1012	5,8	861	6,0	570	5,6	328	4,2	201	3,8
Verenigd Koninkrijk	772	4,4	612	4,2	291	2,8	205	2,6	116	2,2
België	593	3,4	527	3,6	403	3,9	329	4,2	250	4,7
Canada	159	0,9	140	1,0	100	1,0	76	1,0	53	1,0
Polen	152	0,9	91	0,6	29	0,3	15	0,2	7	0,1
Noorwegen	145	0,8	142	1,0	118	1,2	87	1,1	46	0,9
Zweden	132	0,8	101	0,7	72	0,7	52	0,7	35	0,7
Frankrijk	98	0,6	81	0,6	55	0,5	40	0,5	27	0,5
Finland	96	0,5	72	0,5	28	0,3	21	0,3	11	0,2
Zwitserland	90	0,5	69	0,5	38	0,4	27	0,3	21	0,4
Australië	81	0,5	64	0,4	46	0,4	34	0,4	19	0,4
Ierland	67	0,4	58	0,4	50	0,5				
Italië	65	0,4	42	0,3	33	0,3	22	0,3	11	0,2
Spanje	59	0,3	44	0,3	29	0,3	16	0,2	11	0,2
Denemarken	42	0,2	36	0,2	27	0,3	23	0,3	12	0,2
Brazilië	37	0,2	23	0,2	15	0,1	11	0,1	9	0,2
Estland	35	0,2	32	0,2	23	0,2	14	0,2		
Oostenrijk	31	0,2	29	0,2	20	0,2	16	0,2	9	0,2
Litouwen	22	0,1	19	0,1	12	0,1			6	0,1
Israel	22	0,1	14	0,1	10	0,1	9	0,1	8	0,1
Tsjechië	20	0,1								
Zuid Afrika	19	0,1								
Letland	19	0,1								
Mexico			18	0,1	15	0,1	12	0,2	6	0,1
Netwerk			18	0,1	18	0,2	18	0,2	18	0,3
Portugal			14	0,1	13	0,1	12	0,2	10	0,2
Onbekend					283	2,8	260	3,3	216	4,0
De rest	677	3,9	565	3,9	184	1,8	135	1,6	84	1,6
Totaal	17.533	100,0	14.466	100,0	10.250	100,0	7.828	100,0	5.357	100,0

In 2008 bestond de rest uit nog 53 andere landen.

De Grafieken

De stichting

Het bestuur van de stichting onderging dit jaar geen wijzigingen. Voorzitter J. Bes, secretaris J.B. van Boven en penningmeester J. Bakker. Er werd dit jaar vergaderd in februari, juni en november.

In januari en juli mochten we ruim 180 kg tabak ophalen bij Lippoel Leaf BV te Utrecht. Het betrof flue cured (Virginia) en dark fired (Kentucky) tabak.

De Stichting 2007 Jaar van de molens keerde ons € 2.500,- uit voor de, in het kader van 2007 Jaar van de molens, ontplooidde activiteiten.

Op 5 april kregen we bezoek van Prof. Dr. Wentges die informatie over snuiftabak zocht voor zijn artikel over snuif in de literatuur. We konden hem aan wat aanvullende informatie helpen.

In het jaarverslag van de Rabobank Rotterdam werd aandacht besteed aan de molens. Hiervoor werden in april de nodige foto's van de molens gemaakt.

Geruchten omtrent de herbestemming van het Karottenfabriekje vroegen dit jaar onze aandacht. Overleg met vertegenwoordigers van O(ntwikkelings)B(edrijf)R(otterdam) en de heer De Visser portefeuillehouder kunst en cultuur van de deelgemeente Kralingen-Crooswijk leverde geen duidelijkheid. Wel is dit jaar begonnen aan het achterstallig onderhoud.

Ook dit jaar ontvingen we weer de ambtenaren van de Voedsel en Waren Autoriteit die toezicht houden op de uitvoering van de tabakswet. Ook onze contactpersoon bij de Douane Rotterdam bracht dit jaar met een collega weer een bezoek aan de molens.

In juli werden we geconfronteerd met de plannen tot sanering van de waterbodem van de Kralingse plas. Bij nader onderzoek van de betreffende stukken bleek dat het deel achter molen De Ster de op één hoogste loodconcentratie van alle monsterpunten bevatte. We hebben onze zienswijze op deze plannen kenbaar gemaakt en tevens aandacht gevraagd voor het wrakkenkerkhof annex vuilnisbelt van de zeilschool Henk van Gent. Onze zienswijze is niet ontvankelijk verklaard.

Mevrouw H.J. van Beek - Bonjer schonk ons een tabakstrommel en een model van een kerftabakmachine die haar man op 22 maart 1989 als erelid aangeboden kreeg door de Vereniging van de Tabakshandel. Beide stukken vormen een belangrijke uitbreiding van het museum dat wij in molen De Ster gestalte proberen te geven.

Voor de fabricage van de Latakia Ao. 1860 werd dit jaar ook weer wijnmoer van de wijngaard De Agthuysen betrokken.

Van de directie van Gemeentewerken Rotterdam kregen we een laptop in bruikleen ter vervanging van onze laptop die niet meer opgestart kon worden.

Wij zijn dit jaar ook lid geworden van de vereniging van Rotterdamse Musea. We hopen met dit lidmaatschap meer bekendheid aan de molens te kunnen geven.

De verkoop van de snuif verliep gunstig. De export naar onze vertegenwoordigers Mars Cigars & Pipes in de VS en de SnuffStore Guenter Hartmann in Duitsland en Snuff Ltd in Groot Britannië vertoonde een stijgende lijn. Naast Van Vreumingen, de oudste tabakzaak in Gouda, kregen we een nieuwe binnenlandse afnemer: Tabakado in Eindhoven. Enkele nieuwe aanvragen uit Zwitserland leveren echter geen nieuwe klanten op.

Verkoopcijfers

Soort Snuif	Winkel verkoop	Export Duitsland	Export Groot Brittannië	Export USA	Export Zwitserland	Totaal
Latakia Ao. 1860	4.137,5	2.150,0	1.200,0	1.000,0	50,0	8.537,5
Oranjesnuif	1.925,0	750,0	1.200,0	500,0	50,0	4.425,0
Pepermuntsnuif	1.750,0	950,0	700,0	500,0	50,0	3.950,0
A/P snuif	1.550,0	975,0	1.200,0	500,0	50,0	4.275,0
Choco L snuif	425,0	375,0	0,0	0,0	25,0	825,0
Chococreame L snuif	300,0	575,0	0,0	0,0	25,0	900,0
Chocomint L snuif	350,0	375,0	0,0	0,0	25,0	750,0
Subtotaal	10.437,5	6.150,0	4.300,0	2.500,0	275,0	23.662,5
Macuba	875,0	187,5	1.200,0	350,0	25,0	2.637,5
Pompadour	800,0	387,5	1.000,0	350,0	25,0	2.562,5
Prins Regent	575,0	487,5	1.000,0	350,0	25,0	2.437,5
Chocosnuif	287,5	400,0	900,0	0,0	12,5	1.600,0
Chococremesnuif	275,0	1.000,0	900,0	350,0	12,5	2.537,5
Chocomintsnuif	430,0	387,5	900,0	0,0	0,0	1.717,5
Totaal	13.680,0	9.000,0	10.200,0	3.900,0	375,0	37.155,0
Mentholin	1.050,0	375,0	0,0	0,0	0,0	1.425,0
Potpourri No. 1	62,5	200,0	0,0	350,0	0,0	612,5

De cijfers geven het aantal grammen weer. De winkelverkoop betreft alle directe verkopen in de molens of via de internetsite aan particulieren binnenlandse tabaksdetaillisten. De export betreft verkopen aan buitenlandse wederverkopers. De Mentholin en Potpourri No. 1 zijn beide tabaksvrije snuifsoorten.

Allen die een bijdrage hebben geleverd ten behoeve van Stichting de Kralingse Snuif en Specerijen Compagnie De Ster en De Lelie willen wij hier hartelijk danken voor hun inspanning.